



MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 178 (XXII) — Nr. 743

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Luni, 8 noiembrie 2010

SUMAR

	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 1.202 din 5 octombrie 2010 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 lit. c) și j), art. 3 ¹ alin. (2)—(4) și art. 8 ¹ din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru	2–6
★	
Opinie separată	6–7
Decizia nr. 1.244 din 7 octombrie 2010 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 494 din Codul civil	7–9
Decizia nr. 1.291 din 14 octombrie 2010 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 22 alin. (2) din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal	9–11
Decizia nr. 1.292 din 14 octombrie 2010 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 171 alin. 3 din Codul de procedură penală	11–13
Decizia nr. 1.299 din 14 octombrie 2010 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 59 din Codul penal	13–14
Decizia nr. 1.306 din 14 octombrie 2010 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 327 alin. 3 din Codul de procedură penală	14–16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 1.202**

din 5 octombrie 2010

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 lit. c) și j), art. 3¹ alin. (2)—(4) și art. 8¹ din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru

Augustin Zegrean	— președinte
Aspazia Cojocaru	— judecător
Acsinte Gaspar	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Iulia Antoanella Motoc	— judecător
Ion Predescu	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Benke Károly	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Carmen-Cătălina Gliga.

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 lit. c) și j), art. 3¹ alin. (2)—(4) și art. 8¹ din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, excepție ridicată de Savel Boaru în Dosarul nr. 1.653/259/2009 al Judecătoriei Mizil, respectiv, în mod direct, de Avocatul Poporului. Cauza a fost repusă pe rol prin încheierea din data de 16 septembrie 2010, întrucât nu s-a putut obține numărul de voturi necesar pentru luarea unei decizii potrivit art. 51 alin. (1) teza a doua din Legea nr. 47/1992; cu aceeași ocazie Curtea, în temeiul art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992, a dispus și conexarea Dosarului nr. 12D/2010 la Dosarul nr. 8.067D/2009, care este primul înregistrat.

La apelul nominal se constată lipsa părților, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

Reprezentantul Ministerului Public apreciază că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 lit. c) și j), art. 3¹ alin. (2)—(4) din Legea nr. 146/1997 este neîntemeiată, invocând în acest sens Decizia Curții Constituționale nr. 948 din 6 iulie 2010, dar și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia taxării la valoare — cauza *Daniel Ionel Constantin împotriva României, 2009*. Cu privire la excepția care vizează art. 8¹ din lege, se apreciază că aceasta este întemeiată. În esență, se arată că taxa judiciară de timbru stabilită potrivit acestei din urmă prevederi legale este excesivă, depășește cu mult valoarea serviciului public prestat, fiind superioară chiar celorlalte cheltuieli efectuate în cursul procesului. În fine, se arată că textul legal criticat este retroactiv, întrucât se aplică și cauzelor succesoriale începute sub legea anterioară, ceea ce contravine principiului *tempus regit actum*. Astfel, se susține că sunt încălcate prevederile art. 15 alin. (2), art. 21, art. 44, art. 46 și art. 56 alin. (2) din Constituție.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

Prin Încheierea din 6 noiembrie 2009, pronunțată în Dosarul nr. 1.653/259/2009, **Judecătoria Mizil a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 lit. c) și art. 3¹ alin. (2) și (3) din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru**, excepție ridicată de Savel Boaru într-o cauză având ca obiect un partaj succesoral. De asemenea, prin adresa nr. 4 din 4 ianuarie 2010, **Avocatul Poporului a sesizat Curtea Constituțională, în temeiul art. 146 lit. d) teza finală din Constituție și art. 11**

alin. (1) lit. Ad) din Legea nr. 47/1992, cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 lit. c) și j), art. 3¹ alin. (2)—(4) și art. 8¹ din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru.

În motivarea excepției de neconstituționalitate se arată că prin stabilirea unor taxe judiciare de timbru extrem de oneroase, în plină criză economică, este limitat accesul cetățenilor la justiție. Este invocată și hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Weissman și alții împotriva României, 2006*. Totodată, prin valoarea excesivă a taxei judiciare de timbru se încalcă și dreptul la moștenire.

În motivarea excepției, pe lângă cele mai sus arătate, Avocatul Poporului susține că prevederile legale criticate încalcă accesul liber la justiție, întrucât cetățeanul este pus în situația de a nu mai putea beneficia de serviciile publice oferite de instanțele judecătorești, ceea ce face ca acest drept fundamental, prevăzut de Constituție, să devină unul iluzoriu. Se arată că o atare măsură, apreciată în lumina circumstanțelor unei anumite cauze, inclusiv solvabilitatea reclamantului și faza procedurii în care este impusă restricția respectivă, nu este proporțională cu scopul urmărit. Mai mult, există posibilitatea ca valoarea taxei judiciare de timbru să depășească valoarea emolumentului, ceea ce este contrar dreptului la acces liber la justiție. De asemenea, se mai consideră că un atare quantum nu urmărește un scop legitim, întrucât taxa judiciară de timbru nu se face venit la prestatorul serviciului taxabil — sistemul justiției, ci se face venit la bugetul local al unității administrativ-teritoriale în raza căreia debitorul își are domiciliul sau, după caz, sediul fiscal.

Prin urmare, se constată că statul nu a păstrat „un echilibru just între interesul său de a percepe cheltuieli de judecată, pe de o parte, și interesul reclamanților de a-și expune pretențiile în fața unei instanțe și de a avea posibilitatea valorificării drepturilor lor, pe de altă parte”.

Se arată că stabilirea taxei judiciare de timbru pentru obținerea unei copii legalizate de pe hotărârea judecătorească se face prin raportare la noile dispoziții legale aplicabile în materie și pentru procesele declanșate anterior intrării în vigoare a Legii nr. 276/2009, ceea ce încalcă art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Se mai apreciază că un quantum excesiv al taxei judiciare de timbru împiedică apărarea corespunzătoare a dreptului de proprietate în condițiile în care nu există mijloace financiare suficiente pentru a achita taxa de timbru datorată. Totodată, justițiabilul este împiedicat din motive financiare să-și exercite dreptul de acces la instanță. În fine, scutirea sau eșalonarea de la plata taxelor judiciare de timbru nu constituie un remediu eficient pentru limitarea accesului liber la justiție din moment ce această măsură este lăsată la dispoziția instanțelor de judecată.

Totodată, măsura legală criticată încalcă și dreptul la moștenire; se constată că legiuitorul, prin quantumul taxei judiciare de timbru stabilite, și-a încălcat obligația constituțională de a adopta măsuri legislative de natură a asigura exercitarea dreptului constituțional la moștenire.

În final, Avocatul Poporului susține că textul legal criticat nu asigură o așezare justă a sarcinilor fiscale, întrucât nu ține cont de posibilitățile de plată ale contribuabililor.

Judecătoria Mizil apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se arată că este firesc și legal ca justițiabilii care trag un folos nemijlocit din activitatea de judecată să contribuie la acoperirea cheltuielilor acesteia. Mai mult, echivalentul taxei judiciare de timbru este inclus în valoarea cheltuielilor de judecată, iar plata acestora va reveni părții care cade în pretenții. Totodată, se arată că, în condițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 51/2008, părțile au la îndemână posibilitatea de a cere scutiri, reduceri, eșalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare de timbru.

Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Avocatul Poporului, în punctul său de vedere solicitat în Dosarul Curții Constituționale nr. 8.067D/2009, conform art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, consideră că dispozițiile legale criticate sunt neconstituționale. Se apreciază că prin stabilirea unui quantum excesiv al taxei judiciare de timbru pentru obținerea unei copii legalizate de pe hotărârea de expedient, se încalcă dreptul la un proces echitabil al părților interesate, acest drept devenind unul teoretic și iluzoriu. Se arată că o atare măsură, apreciată în lumina circumstanțelor unei anumite cauze, inclusiv solvabilitatea reclamantului și faza procedurii în care este impusă restricția respectivă, nu este proporțională cu scopul urmărit. Mai mult, există posibilitatea ca valoarea taxei judiciare de timbru să depășească valoarea emolumentului, ceea ce este contrar dreptului la acces liber la justiție.

Prin urmare, se constată că statul nu a păstrat „un echilibru just între interesul său de a percepe cheltuieli de judecată, pe de o parte, și interesul reclamanților de a-și expune pretențiile în fața unei instanțe și de a avea posibilitatea valorificării drepturilor lor, pe de altă parte”.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, sesizarea Avocatului Poporului, punctul de vedere al Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze prezenta excepție.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 3 lit. c) și j), art. 3¹ alin. (2)—(4) și art. 8¹ din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 173 din 29 iulie 1997, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 276/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 482 din 13 iulie 2009, și care au următorul cuprins:

— Art. 3 lit. c) și j): „**Acțiunile și cererile neevaluabile în bani se taxează astfel:** [...]

c) cereri pentru:

— **stabilirea calității de moștenitor — 50 lei/moștenitor — stabilirea masei succesoriale — 3% la valoarea masei succesoriale;**

— **cereri de raport — 3% la valoarea bunurilor a căror raportare se solicită;**

— **cereri de reducere a liberalităților — 3% la valoarea rezervei care urmează a fi reîntregită prin reducțiunea liberalităților;**

— **cereri de partaj — 3% la valoarea masei partajabile.**

Separat de această taxă, dacă părțile contestă bunurile de împărțit, valoarea acestora sau drepturile ori mărimea drepturilor coproprietarilor în cadrul cererilor de mai sus, taxa judiciară de timbru se datorează de titularul cererii la valoarea contestată în condițiile art. 2 alin. (1); [...]

j) **acțiuni posesorii și cereri care au ca obiect servituți — taxa se va calcula în condițiile art. 2 alin. (1), la o valoare stabilită la 20% din valoarea bunului a cărui posesie se solicită sau asupra căruia se solicită constituirea unei servituți;**

— Art. 3¹ alin. (2)—(4): „(2) **Taxarea cererilor prevăzute la alin. (1) se face la valoarea imobilului declarat de părți. În cazul în care valoarea declarată de părți este inferioară valorii orientative stabilite prin expertiza întocmită de camerele notarilor publici, taxarea cererilor se va face la această din urmă valoare.**

(3) **Dispozițiile alin. (1) și (2) se aplică în mod corespunzător și la taxarea cererilor în materie de moștenire.**

(4) **Instanțele de judecată vor solicita la începutul fiecărei an camerelor notarilor publici expertizele privind stabilirea valorilor orientative ale bunurilor imobile din circumscripția teritorială a instanței.”;**

— Art. 8¹: „(1) **Cererile pentru eliberarea de către instanțele judecătorești de copii de pe hotărârile judecătorești, cu mențiunea că sunt definitive și irevocabile, prin care se stabilesc calitatea de moștenitor, masa succesorală, cotele și bunurile ce revin fiecărui moștenitor, dacă nu s-a plătit taxa de timbru pentru efectuarea procedurii succesoriale notariale, se taxează potrivit dispozițiilor art. 3 lit. c).**

(2) **După plata taxelor succesoriale, eliberarea de noi copii de pe hotărârile judecătorești prevăzute la alin. (1) se taxează cu 2 lei.”**

Textele constituționale invocate în susținerea excepției sunt cele ale art. 21 privind accesul liber la justiție, art. 44 privind dreptul de proprietate privată, art. 46 privind dreptul la moștenire și art. 56 privind contribuțiile financiare. Totodată, se consideră a fi încălcate și prevederile art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind dreptul la un proces echitabil, art. 1 din Protocolul adițional la Convenție privind protecția proprietății. În fine, în susținerea excepției, sunt invocate și considerentele de principiu care au stat la baza hotărârilor pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele *Weissman și alții împotriva României, 2006*, și *Iosif și alții împotriva României, 2007*.

Examinând excepția de neconstituționalitate și dispozițiile legale criticate, prin raportare la prevederile constituționale invocate, Curtea constată următoarele:

I. Prevederile art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997 au mai format obiect al controlului de constituționalitate în raport cu critici similare. Astfel, Curtea, prin Decizia nr. 504 din 20 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 377 din 8 iunie 2010, și Decizia nr. 948 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 546 din 4 august 2010, a statuat că „accesul liber la justiție nu interzice stabilirea taxelor de timbru în justiție, fiind justificat ca persoanele care se adresează autorităților judecătorești să contribuie la acoperirea cheltuielilor prilejuite de realizarea actului de justiție. În virtutea dispozițiilor constituționale ale art. 56 alin. (1), potrivit căreia «Cetățenii au obligația să contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice», plata taxelor și a impozitelor reprezintă o obligație constituțională a cetățenilor. Echivalentul taxelor judiciare de timbru este integrat în valoarea cheltuielilor stabilite de instanța de judecată prin hotărârea pe care o pronunță în cauză, plata acestora revenind părții care cade în pretenții. În același sens este, de altfel, și jurisprudența Curții Europene a

Drepturilor Omului, în care s-a statuat că o caracteristică a principiului liberului acces la justiție este aceea că nu este un drept absolut (Cauza *Ashingdane împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*, 1985). Astfel, acest drept, care cere prin însăși natura sa o reglementare din partea statului, poate fi subiectul unor limitări, atât timp cât nu este atinsă însăși substanța sa.

De asemenea, Curtea a mai reținut că, pentru aceleași considerente, textul de lege criticat nu cuprinde prevederi de natură să aducă atingere principiului potrivit căruia justiția este unică, imparțială și egală pentru toți, consacrat de art. 124 alin. (2) din Legea fundamentală”.

Considerentele reținute de Curte în deciziile menționate sunt valabile și în cauza de față, întrucât nu au intervenit elemente noi de natură a determina o reconsiderare a jurisprudenței acesteia.

II. Curtea, prin Decizia nr. 948 din 6 iulie 2010, precizată, tot pentru motivele mai sus arătate, a mai constatat că și dispozițiile art. 81 din Legea nr. 146/1997 sunt constituționale. Cu privire la acest aspect, Curtea urmează să își reconsidere jurisprudența pentru cele ce vor fi mai jos arătate.

1. Curtea, în analiza sa cu privire la încălcarea art. 21 din Constituție, va porni de la considerentele de principiu reținute în Decizia nr. 458 din 31 martie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 256 din 17 aprilie 2009, potrivit căreia „procesul civil parcurge două faze: judecata și executarea silită, aceasta din urmă intervenind în cazul hotărârilor susceptibile de a fi puse în executare cu ajutorul forței de constrângere a statului sau a altor titluri executorii, în măsura în care debitorul nu își execută de bunăvoie obligația.

Caracterul unitar al procesului civil impune respectarea garanțiilor ce caracterizează dreptul la un proces echitabil atât în faza judecătorească, cât și a executării silite, cea mai importantă dintre aceste garanții fiind „dreptul la un tribunal” în sensul art. 21 din Constituție și al art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adică liberul acces la o instanță independentă și imparțială, stabilită prin lege, și controlul actelor efectuate în ambele faze ale procesului de către instanțele judecătorești”.

În cauza de față, se constată că art. 81 alin. (1) din Legea nr. 146/1997 prevede că cererile pentru eliberarea de către instanțele judecătorești de copii de pe hotărârile judecătorești, cu mențiunea că sunt definitive și irevocabile, prin care se stabilesc calitatea de moștenitor, masa succesorală, cotele și bunurile ce revin fiecărui moștenitor, dacă nu s-a plătit taxa de timbru pentru efectuarea procedurii succesoriale notariale, se taxează potrivit dispozițiilor art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 276/2009.

Curtea observă că textul legal criticat, prin conținutul său normativ, condiționează eliberarea unor copii de pe hotărârile judecătorești, cu mențiunea că sunt definitive și irevocabile, prin care se stabilesc calitatea de moștenitor, masa succesorală, cotele și bunurile ce revin fiecărui moștenitor, de plata taxelor de timbru prevăzute de art. 3 lit. c) din lege, în cazul în care nu s-a plătit anterior taxa de timbru pentru efectuarea procedurii succesoriale notariale, ceea ce echivalează în fapt cu plata unor taxe de timbru noi, altele decât cele notariale, chiar și în situația în care, prin procedura prevăzută de lege la momentul judecării cauzei, astfel de taxe nu erau prevăzute de lege.

Astfel, în procedura notarială, moștenitorii erau ținuți de plata unor taxe notariale, precis determinate prin lege, atât pentru stabilirea masei succesoriale, cât și pentru stabilirea cotei fiecăruia, plată care, odată efectuată, conducea nemijlocit la obținerea certificatului de moștenitor, cu toate consecințele juridice ce decurgeau din acest act.

Prin urmare, se constată că parcurgerea procedurii notariale exclude din start parcurgerea procedurii judiciare, iar sub acest aspect textul art. 81 din lege nici nu poate fi aplicat decât

moștenitorilor care, din varii motive, nu au parcurs procedura notarială. A lega plata unor taxe judiciare de timbru de plata taxelor notariale ar echivala cu obligarea moștenitorilor de a parcurge mai întâi procedura succesorală notarială, ceea ce evident ar fi o sarcină excesivă.

Pe de altă parte, nu poate fi neglijat nici faptul că la apariția Legii nr. 276/2009, care instituie o atare obligație, moștenitorii deja au parcurs de mult întreaga procedură judiciară, fără ca legea să le fi impus această taxă și, prin urmare, s-au văzut obligați ca, deși judecarea cererilor să se fi încheiat, la executarea hotărârii să fie obligați retroactiv la plata acestor noi taxe.

Atât jurisprudența Curții Constituționale, cât și cea a Curții Europene a Drepturilor Omului au recunoscut posibilitatea statului de a impune anumite restricții legitime cu privire la accesul liber la justiție în vederea asigurării unui climat de ordine, indispensabil exercitării în condiții optime a acestui drept constituțional. Însă, în cauza de față, textul legal criticat constituie o opreliște de natură pecuniară menită să îl descurajeze pe justițiabil în formularea unei acțiuni direct în fața unei instanțe judecătorești. Finalitatea unei atari măsuri nu vizează asigurarea unui climat de ordine, ci mai degrabă dorința legiuitorului de a-l obliga pe justițiabil să își rezolve problemele legate de succesiune pe calea necontencioasă notarială și de a-l sancționa dacă nu a urmat această cale. O asemenea justificare a acestei măsuri nu este nici obiectivă sau rațională și nici serioasă.

Astfel, Curtea constată că o procedură esențialmente grațioasă, necontencioasă și facultativă devine, fără o justificare obiectivă sau rațională, una obligatorie în calea introducerii unei acțiuni direct în fața instanțelor judecătorești, încălcându-se astfel prevederile art. 21 alin. (1)—(3) din Constituție.

Totodată, Curtea reține că textul legal criticat, prin cuantumul ridicat al taxei judiciare de timbru, împiedică executarea hotărârii judecătorești, întrucât:

— în cazul cererilor pentru dezbaterea succesiunii pe cale judiciară introduse înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 276/2009 și care nu au urmat și procedura notarială, taxa judiciară de timbru necesară eliberării copiei prevăzute de art. 81 din Legea nr. 146/1997 este disproporționat de mare în raport cu taxa judiciară de timbru plătită pentru derularea întregii proceduri succesoriale judiciare;

— în cazul cererilor pentru dezbaterea succesiunii pe cale judiciară introduse după intrarea în vigoare a Legii nr. 276/2009 și care nu au urmat și procedura notarială, partea este nevoită să plătească o taxă judiciară de timbru pentru operațiunea prevăzută de art. 81 din Legea nr. 146/1997 egală ca și cuantumul cu cel al taxei judiciare de timbru care a fost plătită pentru dezbaterea succesiunii în condițiile art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997.

Din cele de mai sus rezultă că textul legal criticat impune condiționări nejustificate în calea executării hotărârii judecătorești, fază componentă a procesului civil. Astfel, fiind încălcate în mod direct prevederile constituționale referitoare la dreptul la un proces echitabil, Curtea reține că textul în cauză contravine art. 21 alin. (1)—(3) din Constituție.

În consecință, Curtea constată că art. 81 din Legea nr. 276/2009, fiind contrar art. 21 alin. (1)—(3) din Constituție, aduce o gravă atingere dreptului la un proces echitabil, afectând ambele faze pe care le parcurge un proces civil, și anume judecata propriu-zisă a cauzei și executarea hotărârii judecătorești obținute.

2. Curtea observă că textul legal criticat încalcă și prevederile art. 56 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 44 și art. 46 din Constituție.

Curtea, în jurisprudența sa, spre exemplu Decizia nr. 176 din 6 mai 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I,

nr. 400 din 9 iunie 2003, a precizat faptul că, „în conformitate cu principiile generale ale fiscalității, orice taxă instituită pentru persoane fizice sau juridice trebuie să fie urmată de un serviciu sau o lucrare efectuată în mod direct și imediat de către organe sau instituții publice”. Rezultă că, în condițiile în care ar exista o vădită disproporție între taxa datorată și serviciul public efectiv prestat, taxa nu a fost instituită în considerarea contraprestației datorate de stat, ceea ce ar fi contrar art. 56 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia „Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale”.

În cauza de față, Curtea constată că taxa judiciară de timbru prevăzută de art. 81 din Legea nr. 276/2009 se datorează pentru „*eliberarea de către instanțele judecătorești de copii de pe hotărârile judecătorești, cu mențiunea că sunt definitive și irevocabile, prin care se stabilesc calitatea de moștenitor, masa succesorală, cotele și bunurile ce revin fiecărui moștenitor*”. Această prestație din partea statului este mai degrabă o operațiune tehnico-materială, fără a implica în sine costuri foarte ridicate. Dovadă în acest sens stă reglementarea legală anterioară adoptării Legii nr. 276/2009, și anume art. 3 lit. t) din Legea nr. 146/1997, în temeiul căreia taxa judiciară de timbru datorată operațiunii tehnico-materiale menționate era egală cu 2 RON.

În consecință, Curtea constată că, prin prisma cuantumului ridicat al taxei, aceasta nu reprezintă o contraprestație în raport cu serviciul public ce urmează a fi prestat, ci dobândește caracterul unei sancțiuni care nu are nicio legătură cu pretinsul serviciu prestat de către stat.

Ca rezultat al nerespectării art. 56 alin. (2) din Constituție, Curtea constată că este încălcat dreptul de proprietate privată al celor ce vin la moștenire, precum și dreptul la moștenire al acestora.

Astfel, Curtea constată că, datorită faptului că taxa se plătește cu titlu anticipat, deci înainte de a fi prestat serviciul public și înainte ca moștenitorul să intre în posesia moștenirii, este diminuat în mod direct patrimoniul moștenitorilor. Prin instituirea unui cuantum atât de ridicat al taxei judiciare de timbru se realizează un transfer injust de proprietate care operează din patrimoniul moștenitorilor în contul bugetului local al unității administrativ-teritoriale în a cărei rază își are domiciliul sau, după caz, sediul fiscal debitorul, potrivit art. 19 din Legea nr. 146/1997.

Totodată, Curtea reține încălcarea și a prevederilor art. 46 din Constituție, întrucât, deși moștenitorul a obținut o hotărâre judecătorească prin care se consacră dreptul său de a beneficia de cota sa parte din masa succesorală, i se obstrucționează accesul la emolumentul concret al moștenirii prin instituirea unei taxe judiciare de timbru pentru o simplă formalitate juridică. De aceea, Curtea constată că o atare măsură atinge chiar substanța dreptului la moștenire.

3. Pe lângă încălcarea textelor constituționale mai sus amintite și invocate de autorii excepției, Curtea constată că art. 81 din Legea nr. 146/1997 contravine și art. 15 alin. (2) din Constituție.

Astfel, din conținutul normativ al acestei prevederi legale rezultă, fără dubiu, că aplicabilitatea sa vizează atât procedurile succesoriale judiciare începute după intrarea în vigoare a Legii nr. 276/2009, cât și pe cele începute înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 276/2009. În aceste condiții, acelor moștenitori care nu au urmat procedura necontencioasă notarială din diverse motive li se va impune plata unei taxe judiciare de timbru atunci când vor solicita eliberarea unei copii de pe hotărârea judecătorească, cu mențiunea definitivă și irevocabilă, prin care se stabilesc calitatea de moștenitor, masa succesorală, cotele și bunurile ce revin fiecărui moștenitor.

Curtea constată că procedura succesorală notarială nu este una obligatorie și nu condiționează accesul la procedura contencioasă din fața instanțelor judecătorești, ceea ce

determină concluzia irefragabilă că este o procedură grațioasă, necontencioasă și facultativă, aflată la îndemâna părților. De asemenea, Curtea reține că, până la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 276/2009, parcurgerea sau nu a procedurii succesoriale notariale nu condiționa nici faptul datorării taxelor judiciare de timbru în materie succesorală și nici cuantumul sau întinderea acestora. În lipsa unei atari condiționări și având în vedere că textul de lege criticat impune plata unei taxe judiciare de timbru ca urmare a neparcurgerii procedurii succesoriale notariale, Curtea constată că, în privința procedurilor succesoriale judiciare începute înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 276/2009, legiuitorul, în mod indubitabil, a schimbat efectele susceptibile a se produce din parcurgerea sau nu a procedurii succesoriale notariale existente la momentul introducerii acțiunii succesoriale în fața instanțelor judecătorești. Or, Curtea, prin Decizia nr. 812 din 9 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 985 din 11 decembrie 2006, sau Decizia nr. 830 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 559 din 24 iulie 2008, a statuat că, „*ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a legii noi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării noii reglementări, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare*”.

În consecință, raportat la situația de față, Curtea constată că în cazul cererilor în materie succesorală introduse în fața instanțelor judecătorești înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 276/2009, indiferent de parcurgerea sau nu a procedurii succesoriale notariale, prevederile art. 81 din Legea nr. 146/1997 nu s-ar putea aplica decât cu încălcarea principiului neretroactivității legii, contrar art. 15 alin. (2) din Constituție. Astfel, aceste cereri urmează să fie guvernate, în materia taxelor judiciare de timbru, de cele aplicabile la momentul introducerii lor, pentru că, în caz contrar, prin schimbarea eficienței juridice a actelor juridice realizate în antecedenta intrării în vigoare a Legii nr. 276/2009, ar fi nesocotit principiul constituțional al neretroactivității legii. În aceste condiții, Curtea constată că operațiunea tehnico-materială prevăzută de art. 81 din Legea nr. 276/2009, ca accesoriu al procedurii succesoriale judecătorești, este guvernată de legea în vigoare la data introducerii în fața instanțelor judecătorești a cererii de dezbatere a succesiunii.

4. Totodată, Curtea observă că textul legal criticat încalcă și principiul egalității în drepturi, întrucât instituie posibilitatea ca, în situația unei hotărâri judecătorești care a consfințit procedura succesorală anterior intrării în vigoare a Legii nr. 276/2009, un moștenitor, solicitând mai repede o copie legalizată de pe hotărârea judecătorească, să plătească o taxă modică, în timp ce celălalt moștenitor, aflat prin ipoteză în aceeași situație juridică, acționând după intrarea în vigoare a legii menționate, să mai fie nevoit să plătească o taxă judiciară de timbru ce depășește cu mult atât valoarea taxei judiciare de timbru plătite în cursul procesului, cât și valoarea taxei judiciare de timbru plătite de celălalt moștenitor cu aceeași ocazie.

5. În fine, Curtea constată că prevederile art. 81 alin. (2) din Legea nr. 146/1997 sunt lipsite de previzibilitate, întrucât Hotărârea Guvernului nr. 1.514/2006, care stabilea valoarea taxei judiciare de timbru la nivelul anului 2007, a fost abrogată prin Hotărârea Guvernului nr. 956/2009, fără a se stabili vreă altă valoare a taxei judiciare de timbru. Astfel, existența normativă a textului este compromisă, nici justițiabilul și nici instanțele judecătorești neputând avea reprezentarea clară a efectelor pe care trebuie să le producă textul în cauză. În consecință, Curtea constată că art. 81 alin. (2) din Legea nr. 146/1997 contravine prevederilor art. 1 alin. (5) din Constituție.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi în privința art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru și cu unanimitate de voturi în privința art. 3 lit. j), art. 3¹ alin. (2)—(4) și art. 8¹ din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 8¹ din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, excepție ridicată, în mod direct, de Avocatul Poporului, și constată că dispozițiile art. 8¹ din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru sunt neconstituționale.

2. Respinge ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 lit. c), precum și ale art. 3¹ alin. (2) și (3) din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, excepție ridicată de Savel Boaru în Dosarul nr. 1.653/259/2009 al Judecătoria Mizil, respectiv excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 lit. c) și j), precum și ale art. 3¹ alin. (2)—(4) din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, excepție ridicată, în mod direct, de Avocatul Poporului.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 5 octombrie 2010.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,
AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,
Benke Károly

★

OPINIE SEPARATĂ

Argumentele prezentate în opinia separată care a însoțit Decizia Curții Constituționale nr. 948 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 546 din 4 august 2010, își păstrează în continuare valabilitatea, astfel încât, în prezenta opinie separată vom încerca să aducem și alte argumente în sprijinul opiniei susținute anterior, în sensul că dispozițiile art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997 sunt neconstituționale.

În opinia noastră, dispozițiile art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997 încalcă prevederile constituționale ale art. 21 privind accesul liber la justiție, ale art. 44 privind dreptul de proprietate privată și ale art. 56 alin. (1) și (2) privind așezarea justă a sarcinilor fiscale, pentru considerentele pe care le vom arăta în continuare, astfel:

1. Curtea s-a pronunțat în repetate rânduri asupra compatibilității art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997 cu prevederile art. 21 din Constituție în raport cu critici similare, statuând că accesul liber la justiție prevăzut de art. 21 din Legea fundamentală nu presupune gratuitatea acestuia (a se vedea Decizia nr. 82 din 25 mai 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 307 din 30 iunie 1999, Decizia nr. 47 din 4 februarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 28 februarie 2003, Decizia nr. 343 din 18 septembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 774 din 5 noiembrie 2003, Decizia nr. 423 din 21 octombrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 51 din 14 ianuarie 2005, Decizia nr. 453 din 20 septembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 943 din 21 octombrie 2005, Decizia nr. 494 din 6 mai 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 378 din 19 mai 2008 și altele).

Numai că, pentru a ajunge la o astfel de soluție, Curtea a avut în vedere caracterul modic al taxelor de timbru prevăzute

de lege la acea dată, în speță chiar de art. 3 lit. c) din lege, dovadă fiind chiar motivarea unora dintre decizii.

Astfel, prin Decizia nr. 183 din 16 noiembrie 1999, Decizia nr. 82 din 25 mai 1999, Decizia nr. 30 din 23 februarie 1999, Curtea a arătat că, „având în vedere caracterul modic al sumei stabilite ca taxă de timbru pentru exercitarea căii de atac, nu s-ar putea susține că prin cuantumul fixat s-a determinat îngrădirea accesului liber la justiție prevăzut de art. 21 din Constituție”.

Iată, așadar, că elementul determinant în luarea acestor decizii a fost tocmai nivelul scăzut al taxelor judiciare de timbru prevăzut de Legea nr. 146/1997, așa încât, la momentul actual, un astfel de argument nu mai subzistă.

2. Privită tot prin prisma limitării accesului la justiție, ținem să precizăm că și în condițiile în care cheltuielile de judecată se stabilesc în sarcina celui căzut în pretenții, dat fiind caracterul anticipativ al taxei, cel ce o plătește este reclamantul care se vede obligat să achite și taxele datorate de ceilalți moștenitori, instanța neputându-i sancționa pentru refuzul de a-și plăti cota-parte din taxele ce le incumbă.

Prin urmare, moștenitorul care dorește să intre în posesia cotei sale de moștenire se vede blocat și de poziția subiectivă a celorlalți moștenitori care nu pot fi obligați să plătească anticipat taxa pe care o datorează.

3. Art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997 încalcă și art. 44 din Constituție.

Este incontestabil faptul că justiția este un serviciu public, iar de esență serviciului public este tocmai gratuitatea.

Firește că nu vom avea pretenția să considerăm că accesul liber la justiție presupune gratuitate, însă trebuie să acceptăm, sub aspectul proporționalității, că între mărimea taxei de timbru și costul real al serviciului public trebuie să existe un anumit echilibru, chiar dacă legea nu dispune în mod expres acest lucru.

Astfel, în acord și cu doctrina juridică, taxele reprezintă acele sume de bani datorate bugetului public de persoanele fizice sau juridice care solicită și beneficiază de un serviciu public din partea anumitor instituții publice. Acest serviciu nu reprezintă însă, *de plano*, o contraprestație a sumei de bani plătite.

În doctrină chiar s-a cristalizat ideea potrivit căreia nu trebuie să existe un raport de proporționalitate între cuantumul taxei datorate și întinderea serviciului prestat de autoritatea publică, justificarea instituirii taxelor fiind tocmai aceea de a acoperi o parte din cheltuielile efectuate de autoritățile care prestează servicii publice.

Dacă însă cuantumul taxei datorate este disproporționat de mare față de cheltuielile ocazionate de prestarea respectivului serviciu, cum este în cazul de față, când minimul de taxă datorată este de 6% din moștenire (3% pentru stabilirea masei succesoriale și 3% pentru partajul bunurilor), atunci această taxă își pierde caracterul său de contribuție financiară în înțelesul art. 56 alin. (1) și (2) din Constituție, cu consecința imposibilității moștenitorilor de a o achita, devenind astfel o piedică în calea accesului liber la justiție, și chiar cu consecința diminuării drastice a patrimoniilor moștenitorilor și încălcarea implicită a art. 44 din Constituție.

4. Art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997 încalcă și art. 56 din Constituție.

Prin Decizia nr. 176 din 6 mai 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 400 din 9 iunie 2003, invocată și în Decizia nr. 1.202 din 5 octombrie 2010, la care se atașează prezenta opinie separată, Curtea a statuat că, „în conformitate cu principiile generale ale fiscalității, orice taxă instituită pentru persoane fizice sau juridice trebuie să fie urmată de un serviciu sau o lucrare efectuată în mod direct și imediat de către organe sau instituții publice”, ceea ce a condus la concluzia din prezenta decizie că, „în condițiile în care ar exista o vădită disproporție între taxa datorată și serviciul public efectiv prestat, taxa nu a fost instituită în considerarea contraprestației datorate de stat, ceea ce ar fi contrar art. 56 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia *«Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale»*”.

Numai că această concluzie a Curții a operat doar în ceea ce privește dispozițiile art. 81 din Legea nr. 146/1997, apreciindu-se că eliberarea unor copii de pe hotărârile judecătorești, cu mențiunea că sunt definitive și irevocabile, nu reprezintă în fapt decât simple operațiuni tehnico-materiale care nu implică în sine costuri foarte ridicate.

Raționamentul Curții, corect de această dată, trebuia dus mai departe, pentru că, în realitate, dezbaterea succesorală în fața instanței impune aceleași costuri, indiferent de întinderea masei

successorale, și, prin urmare, dacă la un anumit quantum al masei succesoriale s-ar putea justifica o taxă minimă de 6%, la un quantum al masei succesoriale de zeci sau sute de ori mai mare, o asemenea taxă nu se mai justifică.

5. Motivarea din expunerea de motive a legii, în sensul că taxele astfel instituite trebuie să descurajeze dezbaterea succesiunilor în fața instanțelor de judecată, nu se susține din mai multe motive, astfel:

a) un prim motiv și poate cel mai important este acela că moștenitorii, nu de puține ori, nu se pot înțelege în fața notarului, mai ales că acesta nu are la îndemână instrumente juridice cu care să îi convingă pe moștenitori să se înțeleagă (procedura fiind esențialmente grațioasă, necontencioasă și facultativă);

b) dacă legiuitorul a ajuns la concluzia că datorită cuantumului scăzut al taxei pentru cererile introduse la instanțele judecătorești (mai mic decât al taxelor notariale) s-a ajuns la o migrațiune a solicitanților de la notariate către instanțe, ar fi fost suficient să urce nivelul taxelor pentru cererile introduse în fața instanțelor la nivelul taxelor notariale;

c) tot pentru a descuraja migrația de la notariate către instanțe, legiuitorul avea și posibilitatea egalizării acestor taxe cu taxele datorate pentru acțiuni și cereri evaluabile în bani, cele două tipuri de cereri fiind de altfel apropiate în ceea ce privește procedura de urmat, cu administrare de probe, dezbateri contradictorii etc.

Numai că legiuitorul a optat pentru instituirea unor taxe în cote procentuale care depășesc cu mult cotele stabilite prin aceeași lege pentru acțiunile și cererile evaluabile în bani.

Astfel, pentru o acțiune în justiție al cărei obiect nu depășește 250.000 lei, taxa este de 6.611 lei, ceea ce echivalează cu o cotă de 2,64%, pentru ca orice depășire a sumei de 250.000 lei să fie taxată cu 1%, diferența de taxă fiind evidentă.

În atare situație se pune întrebarea, retorică, firește, dacă nu există o disproporție vădită între taxa datorată și serviciul efectiv prestat de către autoritate pentru a fi aplicabil raționamentul Curții exprimat prin Decizia nr. 1.202 din 5 octombrie 2010.

Răspunsul nu poate fi decât afirmativ; astfel, pentru judecarea unei cereri evaluabile în bani cuantumului taxei este de cel puțin 6 ori mai mic decât pentru o cerere privind dezbaterea succesorală, așa încât putem raționa că există o vădită disproporție între cuantumul taxei datorate și întinderea serviciului astfel prestat.

Pentru aceste motive ne menținem punctul de vedere potrivit căruia art. 3 lit. c) din Legea nr. 146/1997 încalcă prevederile art. 21, 44 și 56 din Constituție, astfel încât ar fi trebuit declarat neconstituțional.

Judecători,

Petre Lăzăroiu

Acsinte Gaspar

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 1.244

din 7 octombrie 2010

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 494 din Codul civil

Augustin Zegrean — președinte
Aspazia Cojocar — judecător
Acsinte Gaspar — judecător
Petre Lăzăroiu — judecător
Mircea Ștefan Minea — judecător
Ion Predescu — judecător

Puskás Valentin Zoltán — judecător
Tudorel Toader — judecător
Ingrid Alina Tudora — magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror
Carmen-Cătălina Gliga.

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 494 din Codul civil, excepție ridicată de Societatea Comercială „Danubium Trans Com” — S.R.L. din Craiova în Dosarul nr. 5.900/63/2008 al Curții de Apel Craiova — Secția comercială.

La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată. În acest sens invocă jurisprudența în materie a Curții Constituționale, și anume Decizia nr. 1.306 din 13 octombrie 2009.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin Încheierea din 27 ianuarie 2010, pronunțată în Dosarul nr. 5.900/63/2008, **Curtea de Apel Craiova — Secția comercială a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 494 din Codul civil**, excepție ridicată de Societatea Comercială „Danubium Trans Com” — S.R.L. din Craiova într-o cauză având ca obiect soluționarea apelului declarat împotriva unei sentințe comerciale pronunțate de Tribunalul Dolj — Secția comercială.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorul acesteia susține, în esență, că prevederile criticate sunt discriminatorii, în condițiile în care instituie un regim distinct, incluzând drepturi și despăgubiri diferite, în cazul constructorului de bună-credință față de constructorul de rea-credință. Totodată, consideră că art. 494 din Codul civil contravine atât principiului ocrotirii în mod egal a proprietății, cât și principiului inviolabilității proprietății private, în condițiile în care, pe de o parte, proprietarul construcției edificate, chiar cu rea-credință, pe terenul altuia poate fi obligat la ridicarea acesteia fără a beneficia de despăgubiri pentru valoarea corespunzătoare a construcției și, pe de altă parte, este afectată însăși substanța proprietății private a constructorului de rea-credință.

Curtea de Apel Craiova — Secția comercială consideră că excepția de neconstituționalitate invocată este neîntemeiată. Totodată, apreciază că aceasta nu constituie în sine o veritabilă excepție, ci are drept scop tergiversarea soluționării cauzei.

Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, prevederile legale criticate, raportate la dispozițiile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 494 din Codul civil, care prevăd că:

„Dacă plantațiile, construcțiile și lucrările au fost făcute de către o a treia persoană cu materialele ei, proprietarul pământului are dreptul de a le ține pentru dânsul sau de a îndatora pe acea persoană să le ridice.

Dacă proprietarul pământului cere ridicarea plantațiilor și a construcțiilor, ridicarea va urma cu cheltuiala celui ce le-a făcut; el poate chiar, după împrejurări, fi condamnat la daune-interese pentru prejudiciile sau vătămările ce a putut suferi proprietarul locului.

Dacă proprietarul voiește a păstra pentru dânsul acele plantații și clădiri, el este dator a plăti valoarea materialelor și prețul muncii, fără ca să se ia în considerație sporirea valorii fondului, ocazionată prin facerea unor asemenea plantații și construcții. Cu toate acestea, dacă plantațiile, clădirile și operele au fost făcute de către o a treia persoană de bună-credință, proprietarul pământului nu va putea cere ridicarea sus-ziselor plantații, clădiri și lucrări, dar va avea dreptul său de a înapoia valoarea materialelor și prețul muncii, sau de a plăti o sumă de bani egală cu aceea a creșterii valorii fondului.”

Autorul excepției susține că prevederile legale criticate contravin dispozițiilor constituționale ale art. 16 privind egalitatea în drepturi, art. 44 alin. (2) referitoare la garantarea și ocrotirea proprietății private, indiferent de titular, și art. 136 alin. (5) care prevăd că proprietatea privată este inviolabilă, în condițiile legii organice.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că reglementarea criticată a mai făcut obiect al controlului de constituționalitate, prin raportare la aceleași norme constituționale și având o motivare similară.

În acest sens sunt Decizia nr. 456 din 20 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 334 din 20 mai 2010, Decizia nr. 1.306 din 13 octombrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 769 din 11 noiembrie 2009, și Decizia nr. 395 din 24 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 330 din 16 mai 2007, prin care Curtea a statuat că prevederile art. 494 din Codul civil sunt constituționale.

Astfel, prin aceste decizii Curtea a reținut că „prevederile art. 494 din Codul civil, reglementând accesiunea imobiliară artificială, ca mod de dobândire a proprietății în favoarea proprietarului bunului principal, atunci când o plantație, construcție sau orice lucrare este edificată de un terț, cu materiale proprii, pe terenul altei persoane, sunt constituționale. Proprietarul terenului beneficiază de o prezumție legală relativă de a fi și proprietarul construcțiilor sau plantațiilor, în temeiul dispozițiilor art. 492 din Codul civil, potrivit căruia accesiunea imobiliară artificială se realizează întotdeauna în folosul proprietarului terenului, ca bun principal (*superficies solo cedit*), oricare ar fi valoarea construcțiilor sau plantațiilor edificate. Totodată, Curtea a constatat că o persoană care a construit cu rea-credință pe terenul proprietatea altei persoane nu are decât un drept de creanță asupra materialelor și lucrărilor edificate, iar nu un drept real, în speță un drept de proprietate, astfel încât invocarea încălcării dispozițiilor constituționale referitoare la dreptul de proprietate privată nu poate fi primită.”

Curtea nu a reținut nici critica de neconstituționalitate potrivit căreia „prevederile art. 494 din Codul civil creează o discriminare evidentă între constructor și proprietarul terenului pe care este edificată construcția, de vreme ce acestea se aplică în mod egal tuturor persoanelor aflate în situația reglementată de ipoteza normei juridice, fără nicio discriminare pe criterii arbitrar.”

Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții Constituționale, atât soluția, cât și considerentele cuprinse în deciziile menționate își păstrează valabilitatea și în cauza de față.

Pentru motivele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

D E C I D E:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 494 din Codul civil, excepție ridicată de Societatea Comercială „Danubium Trans Com” — S.R.L. din Craiova în Dosarul nr. 5.900/63/2008 al Curții de Apel Craiova — Secția comercială.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 7 octombrie 2010.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,
AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,
Ingrid Alina Tudora

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

D E C I Z I A Nr. 1.291

din 14 octombrie 2010

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 22 alin. (2) din Legea nr. 275/2006
privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare
în cursul procesului penal**

Acsinte Gaspar	— președinte
Aspazia Cojocaru	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Ion Predescu	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Afrodita Laura Tutunaru	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror
Marinela Mincă.

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 22 alin. (2) din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, excepție ridicată de Ionuț Stoian în Dosarul nr. 16.798/302/2009, de Gheorghe Laurențiu Bălănescu în Dosarul nr. 16.807/302/2009, de Gheorghe Ștefan Marian în Dosarul nr. 16.801/302/2009, de Radu Marian în Dosarul nr. 16.797/302/2009, de Constantin Mogoșanu în Dosarul nr. 15.216/302/2009, de Cătălin Virgil Ciuparu în Dosarul nr. 1.059/302/2010 și de Andrei Cătălin Valeriu în Dosarul nr. 1.061/302/2010 ale Judecătoriei Sectorului 5 București — Secția I penală.

La apelul nominal răspund personal autorii Gheorghe Ștefan Marian, Radu Marian, Cătălin Virgil Ciuparu și Andrei Cătălin Valeriu și se constată lipsa celorlalte părți, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

Curtea, având în vedere că excepțiile de neconstituționalitate ridicate în dosarele nr. 430D/2010, nr. 432D/2010, nr. 433D/2010, nr. 434D/2010, nr. 442D/2010, nr. 3.738D/2010 și nr. 3.739D/2010 au obiect identic, pune în discuție, din oficiu, problema conexării cauzelor.

Autorii excepției prezente în fața Curții nu se opun conexării dosarelor.

Reprezentantul Ministerului Public, având în vedere dispozițiile art. 164 din Codul de procedură civilă, nu se opune conexării dosarelor.

Curtea, în temeiul dispozițiilor art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea dosarelor nr. 432D/2010, nr. 433D/2010, nr. 434D/2010, nr. 442D/2010, nr. 3.738D/2010 și nr. 3.739D/2010 la Dosarul nr. 430D/2010, care este primul înregistrat.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul autorilor excepției Gheorghe Ștefan Marian, Radu Marian, Cătălin Virgil Ciuparu și Andrei Cătălin Valeriu, care pun concluzii de admitere, arătând Curții că doresc să execute pedeapsa într-un regim de detenție mai blând.

Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată, deoarece textul legal criticat nu afectează prevederile constituționale invocate.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

Prin încheierile din 16 februarie 2010, 3 februarie 2010, 29 aprilie 2010 și 20 mai 2010, pronunțate în dosarele nr. 16.798/302/2009, nr. 16.807/302/2009, nr. 16.801/302/2009, nr. 16.797/302/2009, nr. 15.216/302/2009, nr. 1.059/302/2010 și nr. 1.061/302/2010, **Judecătoria Sectorului 5 București — Secția I penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 22 alin. (2) din**

Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

Excepția a fost ridicată, în dosarele de mai sus, de Ionuț Stoian, Gheorghe Laurențiu Bălănescu, Gheorghe Ștefan Marian, Radu Marian, Constantin Mogoșanu, Cătălin Virgil Ciuparu și de Andrei Cătălin Valeriu.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorii acesteia susțin că prevederile legale menționate încalcă dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (4) referitoare la principiul separației și echilibrului puterilor în stat, ale art. 16 alin. (1) referitoare la egalitatea cetățenilor în fața legii și ale art. 22 alin. (1) referitoare la dreptul la viață și la integritate fizică și psihică, deoarece sintagma „în mod excepțional” cuprinsă în textul de lege criticat lasă loc arbitrarului și determină o inegalitate a cetățenilor, prin aceea că lasă interpretarea legii la latitudinea unui organ de autoritate publică, respectiv Comisia de individualizare a regimului pedepsei din cadrul penitenciarului. Se încalcă în acest mod și dreptul la integritate psihică al persoanei, deoarece decizia judecătorului delegat se ia pe baza raportului comisiei, care poate dispune în mod excepțional, fără stabilirea unor limite, ce înseamnă regimul pe care urmează să îl suporte condamnatul analizat. În plus, analiza de către aceeași comisie a naturii și modului de săvârșire a infracțiunii, fără ca deținutul să aibă posibilitatea depunerii de probatorii, comisia urmând să aibă în vedere situația reținută de instanța care a pronunțat condamnarea, reprezintă un act de ingerință în actul autorității judiciare, care nu este permis într-o ordine constituțională guvernată de principiul separației puterilor în stat.

Judecătoria Sectorului 5 București — Secția I penală opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată și reprezintă expresia unui abuz de drept.

Potrivit art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, susținerile părților, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 22 alin. (2) din Legea nr. 275/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 627 din 20 iulie 2006, care au următorul conținut: „(2) *În mod excepțional, natura și modul de săvârșire a infracțiunii, precum și persoana condamnatului pot determina includerea persoanei condamnate în regimul de executare imediat inferior ca grad de severitate.*”

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile legale criticate au mai fost supuse controlului său, din perspectiva unor critici similare. Astfel, cu prilejul pronunțării Deciziei nr. 1.308 din 2 decembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 871 din

23 decembrie 2008, Curtea Constituțională a respins ca nefondată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 22 alin. (2) din Legea nr. 275/2006, statuând că scopul Legii nr. 275/2006 constă tocmai în stabilirea unui sistem de reguli și criterii care stau la baza executării pedepselor privative de libertate. Potrivit prevederilor art. 18 alin. (2) din acest act normativ, „(2) Regimurile de executare a pedepselor privative de libertate sunt bazate pe sistemele progresiv și regresiv, persoanele condamnate trecând dintr-un regim în altul, în condițiile prevăzute de prezenta lege”.

Dispozițiile legale criticate, care reglementează posibilitatea ca persoanele condamnate la pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 15 ani, să fie incluse, în mod excepțional, în anumite condiții, în regimul de executare a pedepsei imediat inferior ca grad de severitate regimului închis, constituie o aplicare a principiului mai sus menționat și nu aduc nicio atingere prevederilor constituționale invocate.

Astfel, nu se poate reține încălcarea principiului separației puterilor în stat, deoarece activitatea Comisiei pentru individualizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate, constituită în penitenciar în temeiul art. 14 din Legea nr. 275/2006, nu constituie o imixtiune în activitatea instanțelor judecătorești sau o încălcare a competențelor constituționale ale acestora. În plus, potrivit art. 25 din Legea nr. 275/2006, împotriva modului de stabilire a regimului de executare de către Comisia pentru individualizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate persoana condamnată poate formula plângere la judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate. De asemenea, împotriva încheierii judecătorului delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate persoana condamnată poate introduce contestație la judecătoria în a cărei circumscripție se află penitenciarul, astfel încât instanța de judecată decide asupra legalității măsurii contestate.

În legătură cu încălcarea dispozițiilor art. 16 din Constituție, Curtea constată că individualizarea regimului de executare a pedepsei prin stabilirea unor criterii ce țin de natura și modul de săvârșire a infracțiunii, precum și de persoana condamnatului este justificată de situația diferită în care se află fiecare persoană condamnată. Prin urmare, textul de lege criticat este în concordanță cu principiul constituțional al egalității în drepturi, care, așa cum s-a statuat în mod constant în jurisprudența Curții Constituționale, nu presupune uniformitate, astfel că situații obiectiv diferite justifică instituirea unui tratament juridic diferit.

Nu poate fi reținută nici critica referitoare la lipsa de claritate a sintagmei „în mod excepțional”, cuprinsă în textul de lege ce face obiectul excepției. Interpretarea sistematică a textului de lege criticat în ansamblul actului normativ din care face parte, precum și interpretarea sa teleologică relevă cu claritate sensul acestei sintagme, fără a lăsa vreun dubiu cu privire la voința legiuitorului. Problema aplicării în concret a acestui text de lege, invocată de autorii excepției, care susțin că, în practică, individualizarea regimului de executare a pedepsei s-ar realiza discreționar, excedează competenței Curții Constituționale, care, potrivit art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată.

Deoarece până în prezent nu au intervenit elemente noi, de natură să determine schimbarea acestei jurisprudențe, considerentele deciziei mai sus menționate își păstrează valabilitatea și în cauza de față.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 22 alin. (2) din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, excepție ridicată de Ionuț Stoian în Dosarul nr. 16.798/302/2009, de Gheorghe Laurențiu Bălănescu în Dosarul nr. 16.807/302/2009, de Gheorghe Ștefan Marian în Dosarul nr. 16.801/302/2009, de Radu Marian în Dosarul nr. 16.797/302/2009, de Constantin Mogoșanu în Dosarul nr. 15.216/302/2009, de Cătălin Virgil Ciuparu în Dosarul nr. 1.059/302/2010 și de Andrei Cătălin Valeriu în Dosarul nr. 1.061/302/2010 ale Judecătorei Sectorului 5 București — Secția I penală.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 14 octombrie 2010.

PREȘEDINTE,
ACSINTE GASPAR

Magistrat-asistent,
Afrodita Laura Tutunaru

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 1.292

din 14 octombrie 2010

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 171 alin. 3 din Codul de procedură penală

Acsinte Gaspar	— președinte
Aspazia Cojocar	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Ion Predescu	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Afrodita Laura Tutunaru	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 171 alin. 3 din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Nicolae Stănișor în Dosarul nr. 1.994/241/2007 al Curții de Apel București — Secția a II-a penală și pentru cauze cu minori și de familie, de Adrian Lupu în Dosarul nr. 9.988/271/2008 al Tribunalului Bihor — Secția penală, de Tudor Dumitru în Dosarul nr. 5.289/236/2007 al Tribunalului Giurgiu — Secția penală și de Adrian Lupu în Dosarul nr. 255/177/2007 al Curții de Apel Oradea — Secția penală și pentru cauze cu minori.

La apelul nominal răspunde personal autorul excepției, Nicolae Stănișor, și asistat de apărătorul ales, domnul avocat Mihai Ghiță, din cadrul Baroului Vâlcea, cu delegație la dosar, iar pentru partea Nicolae Năpruiu Boiangiu răspunde apărătorul ales, domnul avocat Alecu Sichițiu, din cadrul Baroului București, cu delegație la dosar. Se constată lipsa celorlalte părți, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

La Dosarul nr. 1.529D/2010, autorul excepției Dumitru Tudor a depus o cerere prin care solicită acordarea unui nou termen de judecată, motivat de împrejurarea că nu se poate prezenta în fața Curții Constituționale din motive medicale. Depune în acest sens o seamă de înscrisuri care atestă un diagnostic de

nefropatie diabetică și risc foarte înalt de hepatită cronică și care atestă faptul că în lunile mai și iulie 2010 a fost internat în spital.

Reprezentantul Ministerului Public se opune cererii formulate.

Curtea, deliberând, în temeiul art. 14 din Legea nr. 47/1992 și al art. 156 din Codul de procedură civilă, respinge cererea formulată, motivat de împrejurarea că nu se poate stabili o dată vizibilă care să permită autorului deplasarea în fața Curții.

Curtea, având în vedere că excepțiile de neconstituționalitate ridicate în dosarele nr. 463D/2010, nr. 1.362D/2010, nr. 1.529D/2010 și nr. 2.359D/2010 au obiect identic, pune în discuție, din oficiu, problema conexării cauzelor.

Reprezentantul autorului excepției Nicolae Stănișor este de acord cu conexarea dosarelor.

Reprezentantul părții Nicolae Năpruiu Boiangiu nu se opune conexării cauzelor.

Reprezentantul Ministerului Public, având în vedere dispozițiile art. 164 din Codul de procedură civilă, este de acord cu conexarea dosarelor.

Curtea, în temeiul dispozițiilor art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea dosarelor nr. 1.362D/2010, nr. 1.529D/2010 și nr. 2.359D/2010 la Dosarul nr. 463D/2010, care este primul înregistrat.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului autorului excepției Nicolae Stănișor, care pune concluzii de admitere a acesteia, arătând că este nemulțumit de împrejurarea că nu a avut cunoștință că este cercetat și pentru alte infracțiuni. Or, dacă și în cursul urmăririi penale ar fi fost obligatorie asistența juridică pentru infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare, ar fi putut cunoaște toate învinuirile ce i se aduc.

Autorul excepției Nicolae Stănișor nu mai are nimic de adăugat.

Reprezentantul părții Nicolae Năpruiu Boiangiu pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată.

Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

Prin încheierile din 3 februarie 2010, 14 aprilie 2010, 30 noiembrie 2009 și 11 mai 2010, pronunțate în dosarele nr. 1.994/241/2007, nr. 9.988/271/2008, nr. 5.289/236/2007 și nr. 255/177/2007, **Curtea de Apel București — Secția a II-a penală și pentru cauze cu minori și de familie, Tribunalul Bihor — Secția penală, Tribunalul Giurgiu — Secția penală și Curtea de Apel Oradea — Secția penală și pentru cauze cu minori au sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 171 alin. 3 din Codul de procedură penală.**

Excepția a fost ridicată, în dosarele de mai sus, de Nicolae Stănișor, Adrian Lupu, Tudor Dumitru și Adrian Lupu.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorii acesteia susțin că prevederile legale menționate încalcă dispozițiile constituționale ale art. 21 alin. (3) referitoare la dreptul la un proces echitabil și art. 24 referitoare la *Dreptul la apărare*, precum și ale art. 6 referitoare la *Dreptul la un proces echitabil* din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, deoarece limitează dreptul la apărare și nu îl garantează pe parcursul urmăririi penale. Diferența creată în cadrul aceluiași proces între faza de urmărire penală și cea de judecată este arbitrară, de vreme ce gravitatea infracțiunii dedusă judecății este aceeași.

Curtea de Apel București — Secția a II-a penală și pentru cauze cu minori și de familie opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Tribunalul Bihor — Secția penală opinează că excepția este întemeiată și se justifică schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale în materie. Astfel, tratamentul diferit care se aplică aceluiași inculpat/învinuit pe parcursul aceluiași proces penal, referitor la aceeași infracțiune și la aceeași stare de fapt nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, în condițiile în care pe parcursul cercetării judecătorești nu intervine schimbarea încadrării juridice într-o infracțiune sancționată mai sever.

Tribunalul Giurgiu — Secția penală opinează că excepția este neîntemeiată.

Curtea de Apel Oradea — Secția penală și pentru cauze cu minori opinează că excepția este inadmisibilă, deoarece vizează o propunere de complinire a textului legal în sensul de a se stipula expres faptul că asistența juridică se impune a fi obligatorie și în faza de urmărire penală, nu doar în faza de judecată, atunci când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani. Or, numai puterea legiuitoare este singura competentă să modifice și să completeze textele de lege în vigoare, judecătorului constituțional revenindu-i doar rolul de a veghea la respectarea conformității actelor legale cu exigențele Legii fundamentale.

Potrivit art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Avocatul Poporului a transmis Curții Constituționale în Dosarul nr. 1.362D/2010 punctul său de vedere asupra excepției de neconstituționalitate, în care arată că aceasta este

neîntemeiată, sens în care face trimitere la jurisprudența în materie.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctul de vedere al Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, susținerile părților, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 171 alin. 3 din Codul de procedură penală, cu denumirea marginală *Asistența învinuitului sau a inculpatului*, care au următorul conținut: „*În cursul judecății, asistența juridică este obligatorie și în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.*”

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile legale criticate au mai fost supuse controlului său din perspectiva unor critici similare. Astfel, cu prilejul pronunțării Deciziei nr. 1.202 din 24 septembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 700 din 19 octombrie 2009, Curtea Constituțională a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 171 alin. 3 din Codul de procedură penală, statuând că dreptul la apărare nu poate fi confundat cu dreptul la asistență juridică obligatorie, primul fiind garantat în toate cazurile, iar cel de-al doilea fiind instituit de legiuitor numai în anumite situații. Întrucât Legea fundamentală garantează dreptul la apărare, iar nu și pe cel la asistență juridică obligatorie, Curtea a considerat că stabilirea cazurilor în care aceasta din urmă este obligatorie constituie atributul exclusiv al legiuitorului. Așa fiind, nu se poate susține că dispozițiile art. 171 alin. 3 din Codul de procedură penală sunt neconstituționale numai pentru că nu prevăd că asistența juridică este obligatorie și în cursul urmăririi penale atunci când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.

Deoarece până în prezent nu au intervenit elemente noi de natură a determina schimbarea jurisprudenței Curții, considerentele deciziei mai sus menționate își păstrează valabilitatea și în cauza de față.

Distinct de acestea, Curtea mai constată că prevederile contestate nu afectează nici liberul acces la justiție, părțile interesate beneficiind în mod nestingherit de toate garanțiile unui proces echitabil. Astfel, atât în faza de urmărire penală, cât și în faza de judecată, partea interesată este liberă să își angajeze un apărător care la nevoie să-l îndrume pe tot parcursul procesului pentru a da eficiență drepturilor pretins încălcate. În acest sens poate da declarații, poate solicita confruntări, expertize ori suplimente ale acestora, poate propune noi probatorii etc. și, în ceea ce îl privește pe învinuit/inculpat, la terminarea urmăririi penale este chemat pentru a i se prezenta materialul, prilej cu care poate contesta o parte din probe ori solicita administrarea altora și poate face declarații suplimentare.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 171 alin. 3 din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Nicolae Stănișor în Dosarul nr. 1.994/241/2007 al Curții de Apel București — Secția a II-a penală și pentru cauze cu minori și de familie, de Adrian Lupu în Dosarul nr. 9.988/271/2008 al Tribunalului Bihor — Secția penală, de Tudor Dumitru în Dosarul nr. 5.289/236/2007 al Tribunalului Giurgiu — Secția penală și de Adrian Lupu în Dosarul nr. 255/177/2007 al Curții de Apel Oradea — Secția penală și pentru cauze cu minori.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 14 octombrie 2010.

PREȘEDINTE,
ACSINTE GASPAR

Magistrat-asistent,
Afrodita Laura Tutunaru

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 1.299

din 14 octombrie 2010

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 59 din Codul penal

Acsinte Gaspar	— președinte
Aspazia Cojocaru	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Ion Predescu	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Afrodita Laura Tutunaru	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 59 din Codul penal, excepție ridicată din oficiu de către instanța de judecată în Dosarul nr. 19.844/4/2009 al Tribunalului București — Secția I penală.

La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției ca neîntemeiată.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin Încheierea din 26 februarie 2010, pronunțată în Dosarul nr. 19.844/4/2009, **Tribunalul București — Secția I penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 59 din Codul penal**, excepție ridicată din oficiu de către instanță.

În motivarea excepției de neconstituționalitate Tribunalul București — Secția I penală consideră că prevederile legale menționate încalcă dispozițiile constituționale ale art. 23 alin. (12) referitoare la legalitatea pedepsei, deoarece se acordă posibilitatea unor persoane care au funcții administrative să

procedeze la o modificare în fapt a duratei de executare a pedepsei stabilite de magistrat.

Pe fond, condamnatul în cauză, deși a îndeplinit cerințele referitoare la executarea corespunzătoare a fracțiunii de pedeapsă, comisia de liberări din cadrul penitenciarului a arătat că petentul a avut un comportament total necorespunzător, fiind sancționat disciplinar de trei ori pentru nerespectarea regulamentului și nu a fost recompensat.

Potrivit art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 59 din Codul penal — *Liberarea condiționată*, care au următorul conținut:

„Art. 59. — După ce a executat cel puțin două treimi din durata pedepsei în cazul închisorii care nu depășește 10 ani sau cel puțin trei pătrimi în cazul închisorii mai mari de 10 ani, condamnatul care este stăruitor în muncă, disciplinat și dă dovezi temeinice de îndreptare, ținându-se seama și de

antecedentele sale penale, poate fi liberat condiționat înainte de executarea în întregime a pedepsei.

În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. 1 se ține seama de partea din durata pedepsei care poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate. În acest caz însă, liberarea condiționată nu poate fi acordată înainte de executarea efectivă a cel puțin jumătate din durata pedepsei când aceasta nu depășește 10 ani și a cel puțin două treimi când pedeapsa este mai mare de 10 ani.

Când condamnatul execută mai multe pedepse cu închisoare care nu se contopesc, fracțiunile de pedeapsă arătate în alin. 1 se socotesc în raport cu totalul pedepselor.

În aplicarea dispozițiilor alineatelor precedente se are în vedere durata pedepsei pe care o execută condamnatul.”

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile Codului penal care formează obiectul excepției stabilesc condițiile în care o persoană care execută o pedeapsă privativă de libertate poate fi liberată condiționat. Prevederile atacate nu contravin cu nimic normelor constituționale referitoare la legalitatea pedepsei la care se referă autorul excepției. Dimpotrivă, prin aceste dispoziții se oferă condamnatului posibilitatea de a fi eliberat, în condițiile legii, înainte de executarea integrală a pedepsei, pentru a se reintegra social și a-și trăi viața în acord cu ordinea de drept.

De asemenea, Parlamentul este suveran în ceea ce privește stabilirea condițiilor în care poate fi acordată liberarea condiționată, aceasta nefiind un drept al condamnaților, ci doar o vocație pe care o au aceștia, prin voința legiuitorului. Toți condamnații care, în acord cu prevederile art. 23 alin. (12) din Constituție, satisfac condițiile impuse de lege, fie sub aspectul fracțiunilor de pedeapsă care trebuie executate, fie prin încadrarea în unul dintre cazurile speciale prevăzute de lege, se bucură de același tratament.

Curtea constată că decizia de a propune sau nu liberarea condiționată este luată de toți membrii comisiei și nu are drept consecință modificarea în fapt a duratei de executare a unei pedepse stabilite prin hotărâre judecătorească, deoarece aceasta este supusă censurii instanței de judecată în a cărei circumscripție se află locul de deținere.

Prin urmare, propunerea de liberare condiționată avansată de comisie trebuie supusă unei proceduri jurisdicționale, ca și cererea condamnatului de liberare condiționată, judecătorul având posibilitatea de a pronunța o soluție de admitere sau respingere a propunerii sau cererii de liberare condiționată, după analiza motivată a tuturor condițiilor de fond prevăzute de art. 59 alin. 1 din Codul penal, expresia „poate fi eliberat” neputând fi echivalentă cu dreptul discreționar al unei autorități administrative de a dispune în consecință.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 59 din Codul penal, excepție ridicată din oficiu de către instanța de judecată în Dosarul nr. 19.844/4/2009 al Tribunalului București — Secția I penală.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 14 octombrie 2010.

PREȘEDINTE,
ACSINTE GASPAR

Magistrat-asistent,
Afrodita Laura Tutunaru

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 1.306

din 14 octombrie 2010

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 327 alin. 3
din Codul de procedură penală**

Acsinte Gaspar	— președinte
Aspazia Cojocaru	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Ion Predescu	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Afrodita Laura Tutunaru	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror
Marinela Mincă.

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 327 alin. 3 din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Valentin Chivu și Mircea Darie în Dosarul nr. 23.178/245/2007 al Judecătoriei Iași și de Relu Teodorescu în Dosarul nr. 3.028/180/2006 al Curții de Apel Bacău — Secția penală, cauze cu minori și de familie.

La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

În Dosarul nr. 910D/2010, autorul excepției Relu Teodorescu a formulat o cerere prin care solicită acordarea unui nou termen de judecată în vederea angajării unui apărător.

Reprezentantul Ministerului Public se opune cererii formulate.

Curtea, deliberând asupra cererii formulate, în temeiul art. 14 din Legea nr. 47/1992 și al art. 156 din Codul de procedură civilă, dispune respingerea cererii motivat de împrejurarea că de la data emiterii încheierii de sesizare a instanței de contencios constituțional, respectiv 15 decembrie 2009, și până în prezent autorul excepției a beneficiat de un interval suficient de mare pentru a face demersuri în vederea angajării unui avocat.

Curtea, având în vedere că excepțiile de neconstituționalitate ridicate în dosarele nr. 647D/2010 și nr. 910D/2010 au obiect identic, pune în discuție, din oficiu, problema conexării cauzelor.

Reprezentantul Ministerului Public, având în vedere dispozițiile art. 164 din Codul de procedură civilă, nu se opune conexării dosarelor.

Curtea, în temeiul dispozițiilor art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea Dosarului nr. 910D/2010 la Dosarul nr. 647D/2010, care este primul înregistrat.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată, sens în care face trimitere la jurisprudența în materie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

Prin Încheierea din 15 decembrie 2009 și Decizia nr. 145 din 4 martie 2010, pronunțate în dosarele nr. 23.178/245/2007 și nr. 3.028/180/2006, **Judecătoria Iași și Curtea de Apel Bacău — Secția penală, cauze cu minori și de familie au sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 327 alin. 3 din Codul de procedură penală.**

Excepția a fost ridicată în dosarele de mai sus de Valentin Chivu, Mircea Darie și Relu Teodorescu.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorii acesteia susțin că prevederile legale menționate încalcă dispozițiile constituționale ale art. 24 referitoare la *Dreptul la apărare*, ale art. 21 alin (3) referitoare la dreptul la un proces echitabil, ale art. 11 alin (2) referitoare la apartenența la dreptul intern a tratatelor ratificate de Parlament și ale art. 20 referitoare la *Tratatele internaționale privind drepturile omului*, precum și dispozițiile art. 6 privind *Dreptul la un proces echitabil* din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, deoarece instanțele de judecată pot valorifica probe obținute cu încălcarea dreptului la apărare și la un proces echitabil, negând totodată rolul cercetării judecătorești nemijlocite, care constituie garanția unui proces echitabil.

Judecătoria Iași și Curtea de Apel Bacău — Secția penală, cauze cu minori și de familie opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Potrivit art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 327 alin. 3 din Codul de procedură penală, cu denumirea marginală *Ascultarea martorului, expertului sau interpretului*, care au următorul conținut: „*Dacă ascultarea vreunuia dintre martori nu mai este posibilă, instanța dispune citirea depoziției date de acesta în cursul urmăririi penale și va ține seama de ea la judecarea cauzei.*”

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile legale criticate au mai fost supuse controlului său din perspectiva unor critici similare. Astfel, cu prilejul pronunțării Deciziei nr. 275 din 26 iunie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 565 din 6 august 2003, și Decizia nr. 704 din 11 septembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 712 din 22 octombrie 2007, Curtea Constituțională a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 327 alin. 3 din Codul de procedură penală, statuând că, în pofida faptului că, în faza de urmărire penală, apărătorul inculpatului nu mai poate fi prezent la audierea martorului, aceasta nu înseamnă că precizările date în cauză sunt valorificate *tale quale*. Probele în procesul penal nu au, potrivit art. 63 din Codul de procedură penală, o valoare dinainte stabilită și aprecierea lor se face de organul de urmărire penală în urma examinării tuturor probelor administrate și în scopul aflării adevărului. De aceste obligații este ținută și instanța de judecată în faza de cercetare judecătorească, care, după citirea depoziției martorului în condițiile art. 327 alin. 3 din Codul de procedură penală, va proceda în consecință.

Curtea mai constată că, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, s-a cristalizat ideea potrivit căreia utilizarea probelor obținute în faza instrucției penale nu contravine art. 6 paragraful 3 lit. d) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, atât timp cât dreptul la apărare a fost respectat. De aceea, citirea declarațiilor unor martori care au refuzat să depună mărturie în fața tribunalului nu poate fi luată în considerare dacă acuzatul nu a avut posibilitatea, în niciun stadiu al procedurii anterioare, să interogheze persoanele ale căror declarații sunt citite în ședința de judecată. Prin urmare, nu se poate susține că prin dispozițiile legale criticate este încălcat dreptul la un proces echitabil, atâta vreme cât acuzatul a manifestat un dezinteres total față de administrarea probelor atât în faza de urmărire penală, cât și în faza de judecată. Aceasta deoarece, cu ocazia prezentării materialului de urmărire penală, inculpatul, deși a avut posibilitatea solicitării unei eventuale confruntări, nu s-a prevalat de acest drept. A porni de la premisa administrării pârinoare a probelor, complinită de nepăsarea acuzatului, nu atrage neconstituționalitatea unui text, deoarece, așa cum s-a arătat, procesul penal are, între altele, ca scop numai pedepsirea persoanei vinovate de comiterea unei infracțiuni, fiind guvernat de principiul aflării adevărului.

Mai mult decât atât, Curtea mai constată că, în viziunea instanței europene, art. 6 paragraful 3 lit. d) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale presupune asigurarea completă a egalității armelor în materie, ceea ce înseamnă că, sub această rezervă, textul lasă autorităților naționale competente facultatea de a aprecia relevanța unei oferte de probă făcute de acuzat în măsura compatibilității ei cu noțiunea de proces echitabil.

Deoarece până în prezent nu au intervenit elemente noi de natură să determine schimbarea acestei jurisprudențe, considerentele deciziilor mai sus menționate își păstrează valabilitatea și în cauza de față.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 327 alin. 3 din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Valentin Chivu și Mircea Darie în Dosarul nr. 23.178/245/2007 al Judecătorei Iași și de Relu Teodorescu în Dosarul nr. 3.028/180/2006 al Curții de Apel Bacău — Secția penală, cauze cu minori și de familie.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 14 octombrie 2010.

PREȘEDINTE,
ACSINTE GASPAR

Magistrat-asistent,
Afrodita Laura Tutunaru

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR



„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

